

6.9.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö

Asia: Kirjallinen lausuma kaivoslakityöryhmän kokouksen pöytäkirjan liitteeksi

Työ- ja elinkeinoministeriö on varannut kaivoslakityöryhmän jäsenille mahdollisuuden kirjallisen lausuman antamiseksi ja sen lisäämiseksi kaivoslakityöryhmän 10.6.2022 pidetyn kokouksen pöytäkirjan liitteeksi.

Kaivosteollisuus ry on toimittanut ministeriölle neljä lausuntoa, joista viimeisin oli lausuntokierroksen yhteydessä annettu lausunto 12.4.2022.

Kaivosteollisuus ry:n puolesta lausumme seuraavaa:

Kaivoslain muutoksen valmistelu

Kiitämme työ- ja elinkeinoministeriötä avoimesta ja monipuolisesta lainvalmistelusta. Työryhmän aineistot ovat olleet julkisesti saatavilla muillekin kuin työryhmien edustajille. Lisäksi pitkän valmistelun aikana on järjestetty monipuolisesti tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia.

Ministeriö on myös teettänyt monipuolisia selvityksiä lainvalmistelun tueksi.

Koronasta johtuen työryhmä ei valitettavasti voinut vierailla kaivoksilla tai malminetsinnän työmailla. Tämä on ymmärrettävää mutta toimialan erityiskysymyksiä olisi ollut toivottavaa käsitellä paikan päällä.

Tilanne erilainen kuin hallitusohjelmaa 2019 tehtäessä

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma vuodelta 2019 sisältää useita kirjauksia koskien malminetsintää ja kaivostoimintaa. Nämä kirjatukset ovat heijastuneet valmisteluissa oleviin lakimuutoksiin voimakkaasti, ja ne ovat ohjanneet sekä rajoittaneet lainvalmistelua.

Hallitusohjelman hyväksymisen jälkeen maailma on muuttunut täysin. Ensin keväällä 2020 alkoi koko maailman laajuinen koronapandemia, ja sen jälkeen tämän vuoden helmikuussa Venäjän hyökkäys Ukrainaan.

Sähköenergian hinnannousu on jo johtanut EU:n alueella metallituotannon seisakkeihin ja myös Suomessa on aivan viime aikoina julkaistu mahdollisia tuotantorajoituksia.

Suhde ympäristönsuojeluun

Korostamme, ettei elinkeinotoimintaa säätelevään sektorilakiin tulisi tuoda lisää ympäristönsuojelun elementtejä ilman, että samalla täsmennettäisiin esimerkiksi ympäristönsuojelulakia. Kaivostoiminnan ympäristönsuojelun taso ja vaatimukset määritellään erikseen ympäristönsuojelulaissa.

Muut vireillä olevat ja toimialaan vaikuttavat lakimuutokset

Toistamme huolestamme siitä, että kaivostoimialaan kohdistuneita useita eri lainsäädäntöhankkeita ole arvioitu valtioneuvostossa kokonaisuutena.

Malminetsinnän epävarmuus

Vastustamme työryhmälle jaetussa esitysluonnoksessa olevaa maanomistajien suostumusta koskevaa lainkohtaa (61 a §, ns malminetsinnän 10-vuotisleikkuri). Selvitysten mukaan keskimääräinen aika esiintymän löytämisestä kaivostoiminnan käynnistymiseen on globaalisti noin 17 vuotta. Tähän tulee lisätä malminetsinnän vaatima aika, joka voi olla useita vuosia. Kaivoslain 47 §:n mukaan esiintymän tulee olla kooltaan, pitoisuudeltaan ja teknisiltä ominaisuuksiltaan hyödyntämiskelpoinen. Vasta, kun nämä on selvitetty, voidaan hakea kaivoslupaa. Viittaamme tässä 25.3.2022 julkaistuun tutkimukseen (*VN TEAS Intressivertailu kaivoslain lupaprosessin osana*).

Esitys on merkittävä heikennys malminetsinnän toimintaedellytysten kannalta.

Kaavoitus

Kesäkuussa jaetun esitysluonnoksen pohjalta toteamme seuraavaa:

1. Jos kaivoslaissa säädetään erikseen kuntakaavojen tarpeesta kaivosluvan edellytyksenä, tulisi valtioneuvostolle säätää mahdollisuus vastaavilla perustein, kun kaivosaluelunastuslupa myönnetään, myöntää hankekohtainen poikkeus tällaisesta kaavavaatimuksesta kaivosluvalla. Tällainen poikkeus on elinkeinopoliittisesti välttämätön seudullisten, maakunnallisten ja eritoten valtakunnallisten intressien toteuttamiseksi.
2. Emme pidä kuntakaavan ja kaivosluvan edellytyskytkentää onnistuneena. Käytännössä ehdotettu lainmuutos tulee ohjaamaan toimijoita siihen, että kaavoitus pyritään käynnistämään nykyistä aikaisemmin. Kunnat tarvitsevat puolueetonta viranomaistietoa ennen kaavoitukseen ryhtymistä.

3. Huomautamme, että jo nykyisessä kaivoslaissa (621/2011) päätösvaltaa (veto-oikeutta) siirrettiin kunnille (oikeusvaikutteinen kaava, kaivoslain 47§4). Kaavavaatimus on ollut kaivoslaissa vuodesta 2011 alkaen. Käytännössä kunta voi jo nyt edellyttää, että kaivoksen perustamiselle on MRL:n mukainen kaava.
4. Maakuntakaavasta luopuminen kaivoslain kaivosluvan kaavaedellytyksen täyttävänä kaavamuotona tulisi harkita uudelleen vähintäänkin yli kuntarajojen ulottuvien hankkeiden osalta.
5. Kaivosteollisuuden huolena on hankkeet, joiden alue ulottuu useamman kunnan alueelle ja siten mahdollistaa sen, että eri kunnilla on hankkeeseen erilaiset kannat, mikä voisi estää maakunnallisesti ja/tai valtakunnallisesti tärkeiden hankkeiden toteutumisen. Nykyisessä laissa maakuntakaava mahdollistaa hankkeiden edistämisen tällaisessa tilanteessa maakunnallisen tarkastelun kautta.

Kunnioittavasti

KAIVOSTEOLLISUUS ry

Teija Kankaanpää, työryhmän jäsen

Noora Ahola, työryhmän varajäsen